

ІНСТИТУТ АРХЕОЛОГІЇ НАН УКРАЇНИ

АРХЕОЛОГІЧНІ
ДОСЛІДЖЕННЯ
В УКРАЇНІ
2011

ВІСНИК
ІНСТИТУТУ АРХЕОЛОГІЇ НАН УКРАЇНИ

2012

УДК 902
ББК 63.4
А 87

Збірник є щорічником, який друкується Польовим комітетом Інституту археології НАН України. Містить інформаційні повідомлення про роботу археологічних експедицій поточного польового сезону. Стане в нагоді науковцям, студентам і всім, хто стежить за розвитком сучасної української археологічної науки

Засновник і видавець:

Інститут археології Національної академії наук України

Головний редактор:

КОЗАК Денис Никодимович, доктор історичних наук, професор

Заступник головного редактора:

БОЛТРИК Юрій Вікторович, кандидат історичних наук

Редакційна колегія:

БУЙСЬКИХ Алла Валеріївна, доктор історичних наук
ГОЛУБЄВА Ірина Володимирівна, кандидат історичних наук, директор ДП «Слобідська археологічна служба» ОАСУ Інституту археології НАН України
ЗАЛІЗНЯК Леонід Львович, доктор історичних наук, професор
ЗЛАТОГОРСЬКИЙ Олексій Євгенович, директор ДП «Волинські старожитності» ОАСУ Інституту археології НАН України
ІВАКІН Гліб Юрійович, член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор
КРИЖИЦЬКИЙ Сергій Дмитрович, член-кореспондент НАН України, доктор архітектури, професор
КУЛАКОВСЬКА Лариса Віталіївна, кандидат історичних наук
КУХАРЧУК Юрій Васильович, кандидат історичних наук
МОЦЯ Олександр Петрович, член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор
ОТРОЩЕНКО Віталій Васильович, доктор історичних наук, професор
ПОТЄХІНА Інна Дмитрівна, кандидат історичних наук
СКОРИЙ Сергій Анатолійович, доктор історичних наук, професор
ТЕРПИЛОВСЬКИЙ Ростислав Всеволодович, доктор історичних наук, професор

Друкується за рішенням Вченої ради Інституту археології НАН України

Підготовка до друку:

Григор'єва Л.Р., Жигола В.С., Михайленко Є.М.

Комп'ютерна верстка:

Охріменко В.Г.

В оформленні обкладинки використано фото Віктора Чухрая «Луцький замок з пташиного лету» 2012 р.

ISBN 978-966-2780-06-2

Адреса Польового комітету:

Україна, 04210, Київ-210,
просп. Героїв Сталінграда, 12
Тел.: (38044) 418-91-37
(38044) 418-91-66
Факс: (38044) 418-33-06
E-mail: adu_kalnyk@ukr.net

Здано до набору 01.06.2012. Підписано до друку 12.08.2012.
Формат 60×84/8. Папір офсетний №1. Гарн. Minion Pro.
Друк офсетний. Ум. -друк. арк. 61,84. Обл.-вид. арк. 58,23.
Зам. № 7 від 01.06.2012 р. Наклад 400 прим.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта видавничої справи серії ДК № 544 від 27.07.2001.

© Усі права застережено.

Передрук можливий зі згоди Польового комітету Інституту археології НАН України та авторів статей.

К.Ю. Пеляшенко

РОЗКОПКИ ЦИРКУНІВСЬКОГО ГОРОДИЩА

У 2011 р. сумісною експедицією Слобідської археологічної служби та Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна продовжені планомірні дослідження городища скіфського часу біля с. Циркуни, розташованого на території Харківського р-ну Харківської обл. Розкопки зосереджувалися на двох частинах житлового майданчика пам'ятки.

Роботи на розкопі 10 розпочаті в 2009 р. з дослідження зольного пагорба, що розташовується у північній частині Другого двору. Цьогорічні траншеї закладені на схід від вже розкопаної площі. Потужність культурного шару помітно зменшується, як і насиченість матеріальними залишками. Простежена наступна стратиграфія: під лісовим дереном (0,05—0,10 м) залягає давній чорнозем культурного шару потужністю 0,2—0,3 м, у якому знайдено масовий керамічний та остеологічний матеріал, поодинокі фрагменти глиняної обмазки, інші побутові предмети; з глибини 0,25—0,35 м починається рівень похованого ґрунту (суглинок, що поступово переходить у материкову глину), де виявлено декілька неповних розвалів ліпних посудин. З цієї ж глибини фіксуються заглиблені в материк об'єкти. Усього в межах розкопу знайдено 10 ям та, очевидно, одну культову ямку (завглибки 0,2 м від давньої поверхні), в яку покладено мініатюрну посудинку. Господарські комплекси мали округлу в плані форму діаметром від 0,9 до 1,7 м та завглибки від 0,6 до 1,7 м від сучасної поверхні. У північній частині зафіксовано два відкритих вогнища (на відстані 2,0 м один від одного), які візуально простежуються за пропеченим на 0,1 м суглинком. Розташування об'єктів у межах розкопу хаотич-

не. Знахідки представлені уламками та розвалами ліпного посуду, кістками тварин, уламками кам'яних розтирачів і зернотерок, глиняними пряслицями та фрагментами конусів, залізними знаряддями праці (серпи, проколки, голка, ножі), бронзовими вістрями стріл, залізним перснем. Для датування дослідженої ділянки важливими є уламки античних амфор і сіроглиняний гончарний посуд IV — першої половини III ст. до н. е.

Розкоп 12 закладено в північно-східній частині Першого двору для вивчення системи оборонних споруд. Оскільки із заходу та сходу в цій частині пам'ятки візуально не простежується будь-яких земляних укріплень (валів), а житлова частина переходить у ескарпований схил мису, то вирішено перевірити наявність або відсутність тут слідів дерев'яних конструкцій. Розкоп орієнтований за сторонами світу, площею 48 м² (6,0 × 8,0 м), східний край його заходив на схил ескарпу. Встановлено, що у цій частині городища відсутні дерево-земляні укріплення — вона широко використовувалась у побутовій діяльності (усього зафіксовано п'ять господарських ям, одна з яких — на початку схилу). Окрім того, з'ясовано, що на певному етапі існування пам'ятки його населення почало засипати ескарп золистим ґрунтом з побутовими відходами. Потужність цього шару на схилі доходить до 0,9 м. За датуючим матеріалом початок подібних дій належить до середини V ст. до н. е.

Розкопки 2011 р. ще раз підтвердили перспективність подальших досліджень городища біля с. Циркуни.

